

วิเคราะห์ศรัทธาของประชาชนต่อหลวงพ่อโสธรของวัดไผ่ตัน

เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร

An Analytical of People's Faith in Luang Pho Sothon of Wat Phai Tan,
Phayathai District, Bangkok

พระใบฎีกาสุนทร บัวพัตร์

Phrabaidika Sonthon Buaphat

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Graduate School, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand.

E-mail: taratormmom@gmail.com

Received April 29, 2024; Revised August 25, 2024; Accepted August 28, 2024

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ศรัทธาของประชาชนต่อหลวงพ่อโสธรของวัดไผ่ตัน เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ ภาคสนาม ผู้ให้ข้อมูลสำคัญรวม 20 รูป/คน ผลการวิจัยพบว่า ศรัทธาในพระพุทธศาสนา มี 4 ประการ 1) กัมมัสถา เชื่อกฎแห่งกรรม 2) วิปากัสถา เชื่อผลแห่งกรรม 3) กัมมัสสกาตาสถา เชื่อว่าสัตว์ทั้งหลายมีกรรมเป็นของ ๆ ตน และ 4) ตถาคตโพธิสถา เชื่อปัญญาการตรัสรู้เองโดยชอบของพระพุทธเจ้า ผู้ที่ตั้งมั่นในพระพุทธเจ้าอย่างไม่หวั่นไหว เชื่อว่า เป็นผู้ถึงพร้อมด้วยศรัทธา ประวัติความเป็นมาของหลวงพ่อโสธร ในอดีตนั้นได้ลอยน้ำมาในแม่น้ำบางปะกงมาผูกขึ้นที่บริเวณท่าน้ำวัดโสธร กล่าวกันว่าประชาชนจำนวนมากทำการอุดลากขึ้นไม่สำเร็จ แต่ได้มีอาจารย์ผู้หนึ่งมีความรู้ทางไสยศาสตร์ทำพิธีตั้งศาลเพียงตาบวงสรวง แล้วเอาด้ายสายสิญจน์คล้องกับพระหัตถ์หลวงพ่อโสธรอัญเชิญขึ้นมาบนฝั่ง นำไปประดิษฐานในวิหารสำเร็จตามความประสงค์ ต่อมาวัดไผ่ตัน ได้ศรัทธาสร้างพระพุทธรูปหลวงพ่อโสธร (องค์จำลอง) ขึ้นในปี พ.ศ. 2497 เพื่อให้ประชาชนได้มากราบไหว้ สักการะบูชาจนปัจจุบันนี้ ประชาชนที่มาสักการะขอพรหลวงพ่อโสธรมีความศรัทธาเป็นพื้นฐานอยู่แล้ว เมื่อขอพรได้สมปรารถนาก็เกิดศรัทธาเพิ่มขึ้น บุคคลที่มาขอพรสำเร็จนั้นมิใช่เพราะพรจากหลวงพ่อโสธรเพียงอย่างเดียว แต่เป็นเพราะการลงมือทำด้วยตนเอง จึงเป็นปัจจัยอำนวยพรนั้นให้สำเร็จได้

คำสำคัญ: ศรัทธา; ประชาชน; หลวงพ่อโสธร

Abstract

This article aimed to Analytical of People's Faith in Luang Pho Sothon of Wat Phai Tan, Phayathai District, Bangkok. It was qualitative research with in-depth interview as the key informants totaling 20. The results of the study found that: the 'Saddha' or faith appearing in Buddhism of 4 types: 1) Kammassaddha or belief in the action law, 2) Vipakasaddha or belief in the action's results, 3) Kammassakatasaddha or believing that all beings have their own action and 4) Tathagatabodhisaddha or belief in the wisdom of the Buddha's enlightenment. A person who

firmly believes in the Buddha without wavering is said to be complete faithful. History of Luang Phor Sothon image was that in the past, the Buddha image floated in the Bang Pakong River and surfaced at the Wat Sothon pier. Resident people were unsuccessful in pulling it up, but there was a teacher with knowledge in black magic who held a ceremony to set up a shrine and pay homage, then tied a holy thread to Luang Por Sothon's hand and brought him up to the shore and enshrined in the temple. Later, Wat Pai Tan had intended to create a Buddha image of Luang Por Sothon (replica) in 1954, the so that people can visit to pay homage and worship until now. People who come to pay homage and ask for blessings from Luang Por Sothon already have faith as a basis, making the wishes and after their wishes had been fulfilled, their faith increases. The people who ask for their blessings were fulfilled not because of blessings from Luang Por Sothon alone, but because of meritorious deeds of them, which is a factor of success of their wishes.

Keywords: Saddha; People's Faith; Luang Por Sothon

บทนำ

ชีวิตประจำวันของคนเราจำเป็นต้องมีความศรัทธา ตามหลักพระพุทธศาสนาให้สังเกตอุทเทสกรรมใดที่พระพุทธองค์ทรงสอนเรื่องศรัทธาอุทเทสกรรมนั้น ทรงสอนเรื่องปัญญากำกับไว้ด้วยเสมอซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นว่าพระพุทธองค์ทรงสอนให้มีศรัทธา (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) ความเชื่ออย่างมีเหตุผล คือ ใช้ปัญญาพิจารณาแยกแยะให้เห็นทั้งส่วนดี และไม่ดีทั้งคุณทั้งโทษก่อนจึงค่อยตั้งศรัทธาไม่ให้ศรัทธาอย่างมงายไปตามกระแส ในทางกลับกันถ้ามีแต่ปัญญา ไม่มีศรัทธารองรับปัญญาก็จะโลดเล่นเลื่อนลอยสุดโต่งไม่มีฐานที่ตั้ง ดังนั้น ศรัทธาที่ถูกต้องจึงเป็นศรัทธาที่มีเหตุผล (พระธรรมปิฎก ป.อ.ปยุตโต) 2540) ศรัทธาอันเกิดจากความเชื่อในทางพระพุทธศาสนา ได้ส่งผลสะท้อนต่อวิถีชีวิตของคนไทยมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ทั้งทางด้านจารีตประเพณีและด้านศิลปกรรม มีปรากฏในงานศิลปกรรมต่าง ๆ ที่ศิลปินผู้สร้างสรรค์ งานด้านพุทธศิลป์ มีรากฐานที่ผูกพันกับวิถีการดำเนินชีวิตของผู้คนในสังคมไทยมาเป็นเวลาช้านาน ศิลปะกับวัดมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดมาเป็นเวลาช้านาน ไม่ว่าจะเป็นภาพเขียนพุทธปฏิมา สถาปัตยกรรม และวรรณกรรม ซึ่งศิลปะแขนงต่าง ๆ เหล่านี้ ได้รับการกล่าวขานว่าเป็นพุทธศิลป์เป็นพุทธบูชา

พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่เน้นการพัฒนาศรัทธาและปัญญาที่ถูกต้อง องค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงสอนให้ไม่เชื่ออะไรอย่างมงาย ไม่สักแต่ว่าเชื่อตาม ๆ กันมา หรือเชื่อตามตำรา เชื่อข่าวลือ ไม่เชื่อถึงแม้ว่าบุคคลนั้นจะเป็นครูอาจารย์ก็ตาม การจะเชื่อในเรื่องใดเรื่องหนึ่งนั้น จำเป็นต้องใช้ปัญญาในการพิจารณาอย่างรอบคอบแล้วจึงเชื่อ (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ ป.อ. ปยุตโต, 2564)ผู้ที่นับถือพระพุทธศาสนาจึงไม่ใช่แค่มีศรัทธาต่อพระพุทธศาสนาแต่เพียงอย่างเดียว แต่จะต้องมีปัญญาประกอบด้วย การพัฒนาศรัทธาและปัญญาเป็นปัจจัยส่งเสริมซึ่งกันและกัน ศรัทธาหรือความเชื่อมีความสำคัญต่อการศรัทธาที่ผิดจะส่งผลให้ประพฤติดุกปฏิบัติผิด หรือพูดผิดทำผิดไปตามศรัทธาความเชื่อนั้น (Damnoen et al., 2021) ส่วนศรัทธาที่ถูกต้องจะส่งผลให้ประพฤติถูก คือพูดถูกทำถูกไปตามศรัทธาความเชื่อนั้นศรัทธามีความสำคัญเพราะเป็นเรื่องของจิตศรัทธา เป็นเครื่องปรุงแต่งจิตให้แสดงออก ทางวาจา คือ การพูด ทางกาย คือ การกระทำ

หลวงพ่อโสธร เดิมเป็นพระพุทธรูปปางสมาธิ หล่อด้วยสำริด ประทับอยู่เหนือรัตนบัลลังก์ 4 ชั้น ที่ปูลาดด้วยผ้าทิพย์ ภายหลังพระสงฆ์ได้ตระหนักว่า ในอนาคตมนุษย์จักมีกิเลสแรงกล้า อาจขโมยไปเป็นสมบัติส่วนตัว จึงพอกปูนเสริมให้ใหญ่หุ้มองค์จริงไว้ภายใน ด้วยเหตุนี้ ลักษณะองค์หลวงพ่อโสธรในปัจจุบัน จึงปรากฏเป็นแบบปูนปั้น

มีความกว้างของพระเพลา (หน้าตัก) 3 คอก 5 นิ้ว (1 เมตร 65 เซนติเมตร) สูง 1 เมตร 98 เซนติเมตร ลงรักปิดทอง พระวรกายแบบเทวรูป พระพักตร์แบบศิลปะล้านนา พระเกตุมาลาแบบป्ली อันหมายถึง ความอยู่เย็นเป็นสุขตามคติของชาวจีน ข้อพระกรข้างขวากำไลรัตตริง เป็นเครื่องหมายถึงความห่วงใย ที่มีต่อสาธุชนผู้เคารพบูชาในองค์ท่าน ครองจีวรแบบเนื้อ ความศักดิ์สิทธิ์และอิทธิปาฏิหาริย์ของหลวงพ่อโสธร เป็นที่ประจักษ์แก่ผู้คนมากมายที่มีจิตศรัทธา และเชื่อมั่นในบุญกุศลที่หล่อหลอมกราบไหว้สักการบูชา และขอพรบารมีจากหลวงพ่อ จนเป็นที่กล่าวขานบอกเล่าต่อ ๆ กันมา ไม่ว่าจะเป็นเรื่องทางค้าขาย ทางคงกระพัน ทางแคล้วคลาด ทางรักษาโรค โดยใช้ขี้ธูปดอกไม้บูชาที่แห้งเหี่ยวแล้ว และอธิษฐานหยดเทียน ขอน้ำมันต์จากหลวงพ่อมาทำยา ดังมีเรื่องเล่าว่า สมัยหนึ่งชาวบ้านโสธรเกิดทุกข์ภัยไข้เจ็บมากมาย ฝนก็แล้ง จนเกิดโรคระบาด ทั้งคนและสัตว์ล้มตายไปมาก มีครอบครัวหนึ่งป่วยเป็นไข้ทรพิษ เมื่อหมดทางรักษาก็ไปนมัสการอธิษฐานขอความคุ้มครองจากหลวงพ่อ และนำเอาขี้ธูปและดอกไม้แห้งที่บูชาหลวงพ่อ และหยดน้ำตาเทียนที่ขอน้ำมันต์ แล้วเอามาต้มกิน ปรากฏว่าโรคหาย กิตติศัพท์หลวงพ่อจึงได้โด่งดังไปทั่ว ถึงกับมีการสมโภช และแก้บนกันตราบทุกวันนี้

ดังนั้น ผู้วิจัยเลือกศึกษาความศรัทธาของประชาชน ด้วยเหตุผลสำคัญ คือ ความศรัทธาหรือความเชื่อ ซึ่งเป็นการศรัทธาเป็นความเชื่อส่วนบุคคลซึ่งถือว่า เป็นความดีที่มีสิ่งศักดิ์สิทธิ์เป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของเรา สิ่งสำคัญคือ การศรัทธาเป็นเรื่องที่ดีแต่ต้องมีสติปัญญาด้วยไม่มกมายมากเกินไป เมื่อไปขอพรไม่สมหวังก็จะเกิดการหมดศรัทธาไป ดังนั้น ผู้วิจัยจึงศึกษาให้ความรู้เกี่ยวกับความศรัทธาที่แท้จริงให้ประชาชนได้เข้าถึงหลักศรัทธาทางพระพุทธศาสนาอย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาศรัทธาในคัมภีร์พระพุทธศาสนา
2. เพื่อศึกษาความเป็นมาของหลวงพ่อโสธร
3. เพื่อวิเคราะห์ศรัทธาของประชาชนต่อหลวงพ่อโสธรของวัดไผ่ตัน เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth-Interview) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับศรัทธาของประชาชนต่อหลวงพ่อโสธรของวัดไผ่ตัน เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมาย/ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants)

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน 20 รูป/คน แบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม ประกอบด้วย

- 1) กลุ่มบุคลากรของวัด จำนวน 5 รูป/คน
- 2) กลุ่มชุมชนวัดไผ่ตัน จำนวน 5 คน
- 3) ผู้บริหารและครู จำนวน 5 คน
- 4) ประชาชนทั่วไป จำนวน 5 คน รวม

2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นแบบสัมภาษณ์ (Interview Form) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อศึกษาศรัทธาของประชาชนต่อหลวงพ่อโสธรของวัดไผ่ตัน เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร โดยผู้วิจัยกำหนดขั้นตอนการสร้าง และขั้นตอนการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

1) ศึกษาศรัทธาในคัมภีร์พระพุทธศาสนา ประวัติความเป็นมาของหลวงพ่อโสธร และศรัทธาของประชาชนต่อหลวงพ่อโสธรของวัดไผ่ตัน เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร จากเอกสาร ตำรา สิ่งพิมพ์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์

2) นำข้อมูลที่ได้ศึกษามาวิเคราะห์ และกำหนดกรอบแนวทางการวิจัย และนำไปใช้เป็นข้อมูลสำหรับการสร้างแบบสัมภาษณ์ให้ครอบคลุม และสอดคล้องกับความมุ่งหมายของการวิจัย

3) กำหนดวัตถุประสงค์ในการสร้างเครื่องมือจากกรอบเนื้อหาในคำจำกัดความของนิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย ให้ครอบคลุม และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

4) นำเสนอร่างเครื่องมือการวิจัยต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบ และปรับปรุงแก้ไข

5) ปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือวิจัย

6) จัดพิมพ์แบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์ และนำไปใช้จริงเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) การรวบรวมข้อมูลเอกสาร ผู้วิจัยจะใช้นัยสำคัญที่ปรากฏในเอกสารเป็นหลักในการวิเคราะห์ ส่วนข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์จากผู้เข้ามากราบไหว้สักการะบูชาหลวงพ่อโสธรของวัดไผ่ตัน จำนวน 20 รูป/คน ผู้วิจัยจะสรุป และประเด็นสำคัญ โดยเทียบกับเนื้อหาที่สรุปเป็นข้อมูลในเอกสารหลัก

2) ผู้วิจัยจะศึกษาเนื้อหาของข้อมูลทั้งจากเอกสารและการสัมภาษณ์อย่างละเอียด และบันทึกข้อมูลที่เป็นนัยสำคัญ ก่อนสรุปเป็นข้อมูลของผู้วิจัย

3) การวิเคราะห์ข้อมูล และสรุปผลผู้วิจัยจะใช้นัยสำคัญของข้อมูลที่วิเคราะห์ และนำเสนอเป็นประเด็นตามกรอบการวิจัย

4) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง กล้องถ่ายรูป และเครื่องบันทึกเสียง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่ได้ทั้งจากเอกสาร และภาคสนามมาวิเคราะห์โดยแยกแยะประเด็นที่ศึกษาหาสิ่งที่เหมือน และแตกต่างหรือมีความสัมพันธ์กับองค์ความรู้ ต่อมาจะวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ซึ่งนำผลวิเคราะห์ที่ได้มาพิจารณาความถูกต้องว่าสามารถตอบวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้หรือไม่ เพื่อตอบปัญหาวิจัย และสรุปผลการวิจัยพร้อมทั้งข้อเสนอแนะต่อไป

ผลการวิจัย

วิเคราะห์ศรัทธาของประชาชนต่อหลวงพ่อโสธรของวัดไผ่ตัน เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร

ศรัทธาที่ปรากฏในพระพุทธศาสนาสรุปได้ว่า คำว่า ศรัทธา เป็นภาษาสันสกฤต หมายถึง การเชื่อ การเลื่อมใสในทางธรรม คือ เชื่อสิ่งที่ควรเชื่อ เชื่อด้วยเหตุด้วยผล เชื่อมั่นในคุณงามความดี ในความจริง มีจิตตั้งมั่นอยู่กับพระรัตนตรัย กล่าวคือ พระพุทธเจ้า พระธรรม และพระสงฆ์ เพื่อที่จะไม่ให้บุคคลลุ่มหลงไปตามสิ่งที่ยั่ววน และสิ่งแวดลอมภายนอก การเชื่อในพระพุทธศาสนา จึงเป็นสิ่งที่ต้องมีปัญญา เข้ามาเป็นเครื่องควบคุม ในฐานะเป็นองค์ประกอบที่จำเป็นด้วยเสมอ นอกจากนั้น ศรัทธา ยังหมายถึง โสภณเจตสิกธรรม คือ สิ่งที่เกิดขึ้นพร้อมกับจิต ซึ่งเมื่อเกิดขึ้นแล้ว ก็จะชักนำให้จิตมีการเชื่อในสิ่งที่ควรเชื่อเป็นลักษณะ ศรัทธาทั้งในทางธรรม และเจตสิกธรรม มีความหมายเหมือนกัน คือ การเชื่อที่มีปัญญากำกับ หมายถึง ต้องอยู่ในขอบเขตของศรัทธา 4 ประการ ก็คือ 1) กัมมสัทธา เชื่อกฎแห่งกรรม 2) วิปากสัทธา เชื่อผลแห่งกรรม 3) กัมมัสสกตาสัทธา เชื่อว่าสัตว์ทั้งหลายมีกรรมเป็นของ ๆ ตัว และ 4) ตถาคตโพธิสัทธา เชื่อปัญญาการตรัสรู้เองโดยชอบของพระผู้มีพระภาคเจ้า ศรัทธาทั้ง 4

ประการนี้ สรุปเหลือ 2 ประเภท คือ 3 ข้อแรกเป็นศรัทธาในเหตุผล หรือในกฎธรรมชาติ เพราะพระพุทธศาสนาเถรวาท มองเรื่องกรรมเป็นกฎธรรมชาติ ส่วนข้อที่ 4 เป็นศรัทธาในความสามารถส่วนตัวของผู้เข้าถึงความจริง ศรัทธาในพระพุทธศาสนาสร้างขึ้นจากปัจจัยที่สำคัญ 2 ประการ ก็คือ 1. ปัจจัยภายนอก คือ โปรโตไซส หรือ กัลยาณมิตร ได้แก่ การแนะนำชักจูงให้ได้เห็น ได้ฟัง สิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นรอบ ๆ ตัว แล้วเก็บเอาสิ่งนั้นมาสังเคราะห์ แยกแยะส่วนไม่ต้อออกจากกัน 2. ปัจจัยภายใน คือ โยนิโสมนสิการ ได้แก่ กระบวนการคิดอย่างรอบคอบแยกแยะ จดดี จดด้อย คุณและโทษ อย่างนี้เป็นต้น ในด้านความสำคัญของหลักศรัทธาเป็นกระบวนการเบื้องต้นของการพัฒนาปัญญาที่ขาดไม่ได้ เพราะเป็นตัวเร้าให้เกิดความซาบซึ้งด้วยมั่นใจในเหตุผลเท่าที่ตนมองเห็นว่า จุติหมายข้างหน้านั้นเป็นไปได้จริง มีคุณค่าควรแก่การที่ตนจะดำเนินไปให้ถึง และเป็นที่มาของความรู้สูงสุด จุติหมาย หรือคุณค่าสูงสุดของศรัทธาถือว่า ศรัทธาไม่มีความสมบูรณ์ในตัวเอง ศรัทธาเป็นสิ่งที่นำไปถึงวิริยะ ชักนำให้เกิดความพยายามทดลองปฏิบัติ ให้เห็นผลประจักษ์ซึ่งนำไปสู่โลกุตตรปัญญา อันเป็นเป้าหมายสูงสุด และเป็นการหมดภาระของศรัทธาไปโดยสิ้นเชิง หลักศรัทธาที่จะทำให้ไปสู่จุดหมายเช่นนี้ได้ ต้องเป็นศรัทธาญาณสัมปยุต คือ เป็นศรัทธาที่ประกอบด้วยปัญญา ที่ทำให้เกิดประโยชน์สูงสุดได้จริง

การสร้างพระพุทธรูปเพื่อสักการะบูชา คือ การที่ศาสนิกชนศรัทธาในพระศาสดา อย่างแนบแน่น ไม่คลอนแคลน ต้องการมีสัญลักษณ์ คือ รูปเคารพตั้งประดิษฐานไว้เป็นตัวแทนพระพุทธเจ้า ไว้เป็นที่เคารพสักการะ เมื่อบุคคลมาสักการะบูชาแล้ว จึงได้ระลึกถึงพระพุทธคุณ 9 ประการ มีกำลังใจ อุทิศสาธุในการนำหลักธรรมของพระพุทธองค์ไปปฏิบัติในชีวิต พระพุทธรูปนี้ คือ รูปของพระพุทธเจ้า เราเคารพนับถือคุณงามความดีของท่านแล้ว เราทำดีอยู่ตลอดเวลา จึงกล่าวได้ว่า พระพุทธรูปนั้นเป็นอุบายในการที่ให้ผู้ที่มากราบสักการะได้นำหลักธรรมไปปฏิบัติ เพื่อยังกุศลธรรมให้เกิดขึ้นแก่ตนเอง และสังคม ในยุคสมัยต่อมาได้เปลี่ยนไป พุทธศาสนิกชนจึงเริ่มมีความเชื่อว่า พระพุทธรูปเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ การสักการะ กราบไหว้พระพุทธรูป เป็นสิริมงคลแก่ชีวิต การขอพรต่อพระพุทธรูปย่อมจะมีผลสัมฤทธิ์ สำเร็จ ตามความปรารถนาได้ ซึ่งในจังหวัดฉะเชิงเทรา มีพระพุทธรูปองค์หนึ่งชื่อว่า “พระพุทธโสธร” หรืออีกชื่อหนึ่งที่รู้จักกันโดยทั่วไป คือ “หลวงพ่อโสธร” องค์หลวงพ่อโสธร มีความงดงามตามพุทธลักษณะ เป็นพระพุทธรูปปางสมาธิ ส่วนที่จะกล่าวถึงนี้ คือ หลวงพ่อโสธร (องค์จำลอง) ที่ประดิษฐานอยู่ในวิหาร วัดไผ่ตัน แขวงพญาไท เขตพญาไท กรุงเทพมหานครที่มีประชาชนมาสักการะขอพรหลวงพ่อโสธร เพราะมีความศรัทธาเป็นพื้นฐานอยู่แล้วในเบื้องต้น เมื่อขอพรแล้วได้สมปรารถนาก็เกิดศรัทธาเพิ่มขึ้น สำหรับความศักดิ์สิทธิ์ และอิทธิปาฏิหาริย์ของหลวงพ่อโสธร ซึ่งเป็นที่ประจักษ์แก่ผู้ที่มีความศรัทธา และทำให้มีประชาชนจำนวนมากต่างหลั่งไหลเข้ามากราบไหว้ สักการะ และขอพรมีจากหลวงพ่อโสธร บุคคลที่มาขอพรสำเร็จนั้นมิใช่เพราะพรจากหลวงพ่อโสธร เพียงอย่างเดียว แต่เพราะการลงมือทำด้วยตนเอง ในเรื่องที่ปรารถนาด้วย จึงเป็นปัจจัยอำนวยการให้พรที่ขอนั้นสำเร็จ อย่างนั้นเอง

ศรัทธาต่อหลวงพ่อโสธรของวัดไผ่ตัน หลวงพ่อโสธรเป็นพระพุทธรูปเก่าแก่องค์หนึ่งที่เวลามาสักการะก็เกิดความปีติ อิ่มเอมใจ ในขณะมาสักการะท่านทุกครั้ง ท่านเป็นสิ่งที่ศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคู่เมืองและเป็นศูนย์รวมใจ ที่ทำให้ท่านอยากมากราบไหว้สักการะขอพรหลวงพ่อโสธรของวัดไผ่ตัน เพราะหลวงพ่อโสธรเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ภายในวัดจึงอยากชวนญาติโยมผู้มีจิตเลื่อมใสในความศรัทธาของท่านมากราบไหว้สักการะบูชา เพื่อขอพรให้เกิดความเป็นสิริมงคลแก่ตนเองและครอบครัว การขอพรต่อหลวงพ่อโสธรของวัดไผ่ตันนั้นจะมีผลสัมฤทธิ์สำเร็จตามความปรารถนาและได้ตั้งความปรารถนาต่อหลวงพ่อโสธร ขอให้สำเร็จในทางโลกและทางธรรม ได้ตามความปรารถนาขอในสิ่งที่ขอพร หลวงพ่อโสธรแห่งวัดไผ่ตัน ที่ขึ้นชื่อเรื่องความศักดิ์สิทธิ์ในหลายด้านนั้น ผู้ที่มากราบไหว้สักการะตั้งความปรารถนาในเรื่อง การขอพรและตั้งความปรารถนาที่ตนเองมากราบไหว้ ในเรื่องความสำเร็จ เจริญในหน้าที่การงาน โชคลาภ การเงิน สุขภาพ ความรัก ขอบุตร และเรื่องความปลอดภัยในชีวิตของตนเองและครอบครัว

อภิปรายผลการวิจัย

ศรัทธาที่ปรากฏในพระพุทธศาสนา คำว่า ศรัทธา หมายถึง การเชื่อ การเลื่อมใสในทางธรรม คือ ศรัทธา 4 ประการ 1) กัมมสัทธา เชื่อกฎแห่งกรรม 2) วิปากสัทธา เชื่อผลแห่งกรรม 3) กัมมัสสกตาสัทธา เชื่อว่าสัตว์ทั้งหลายมีกรรมเป็นของ ๆ ตน และ 4) ตถาคตโพธิสัทธา เชื่อปัญญาการตรัสรู้เองโดยชอบของพระพุทธเจ้า ผู้ที่ตั้งมั่นในพระพุทธเจ้าอย่างไม่หวั่นไหว เชื่อว่า เป็นผู้ถึงพร้อมด้วยศรัทธา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Phra Naw Leang Tejanya (2556) ได้ศึกษาเรื่อง “การศึกษาเปรียบเทียบหลักศรัทธาในพระพุทธศาสนาเถรวาทกับศาสนาเซน” พบว่า ศรัทธาในพระพุทธศาสนาเถรวาท หมายถึง การเชื่อมั่นในความดี เป็นการเชื่อที่มีเหตุผลสนับสนุน เป็นศรัทธาที่ประกอบด้วยปัญญากำกับ ชักนำไปให้อยู่มีลักษณะของความเชื่อตามความเป็นจริง โดยมองให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างเหตุกับผลของสิ่งต่างๆ ความเชื่อทางพระพุทธศาสนาเถรวาท เน้นไม่ให้ตัดสินใจ หรือลงความเห็นในเรื่องใด จนกว่าจะได้รับการพิสูจน์ด้วยการลงมือปฏิบัติ จนเห็นผลที่ได้รับจากประสบการณ์ตรง ความเชื่อหรือศรัทธาในพระไตรปิฎกมี 4 ประการ คือ (1) กัมมสัทธา (2) วิปากสัทธา (3) กัมมัสสกตาสัทธา (4) ตถาคตโพธิสัทธา โดยสรุปแล้วมุ่งเน้นให้เชื่อกฎแห่งธรรมชาติ กฎแห่งการกระทำของปัจเจกบุคคล หรือกฎแห่งเหตุผล และการเชื่อมั่นในพระรัตนตรัย ในฐานะเป็นแบบอย่าง และเป็นกฎที่เราจะต้องเข้าใจ และปฏิบัติตามเพื่อความพ้นทุกข์ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระชัยพร นทวงษ์ (2554) ได้ศึกษาเรื่อง “ศึกษาศรัทธาในการปฏิบัติวิปัสสนาภาวนาตามแนวสติปัฏฐาน 4” พบว่า ศรัทธา ตามรูปศัพท์ หมายถึง ความเชื่อในทางพระพุทธศาสนา เป็นศรัทธาที่แตกต่างจากศรัทธาในความหมายโดยทั่วไป ในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาทได้แสดงศรัทธาไว้ 2 ประการ คือ ศรัทธาที่ประกอบด้วยปัญญา กับศรัทธาที่ไม่ประกอบด้วยปัญญา ในการเจริญวิปัสสนาภาวนา ศรัทธา หมายถึง อธิโมกข์ ที่เป็นทางผ่านของผู้ได้เริ่มเข้าสู่ วิปัสสนาญาณ เมื่อเกิดปัญหายังรู้ในรูปนามที่มีความแปลกประหลาดอัศจรรย์ เช่น แสงสว่าง ญาณรู้ มีสติคมชัด มีปิติ มีความเพียรเป็นพิเศษ มีความตั้งมั่น ความสุข ความวางเฉย ความยินดี ในสภาวะธรรมต่าง ๆ อีกตัวหนึ่งเป็นอธิโมกข์ หมายความว่า ศรัทธา มีลักษณะผ่องใสดังกล่าว เป็นสภาวะที่เชื่อมั่นในคุณงามความดีทุกอย่าง เพราะเป็นศรัทธาที่อยู่ในกลุ่มของเจตสิกที่ตังาม คือ มีความเชื่อในศีล สมาธิ และปัญญา ความสำคัญของศรัทธา คือ การพัฒนาไปสู่ความพ้นทุกข์ ได้แก่ เป็นพระอริยะบุคคลระดับพระโสดาบัน ตัวอย่างเช่น ศรัทธาอนุสารีบุคคล ผู้แล่นไปตามศรัทธา และศรัทธาวิมุต ผู้หลุดพ้นด้วยศรัทธา เพราะเข้าใจอริยสัจได้ถูกต้อง จึงเห็นว่าศรัทธาทั้งหมดล้วน มีปัญญาคอยประคับประคองเอาไว้เพื่อไม่ให้หลุดออกไปนอกกรอบของพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะศรัทธาในพระรัตนตรัย

ประวัติความเป็นมาของหลวงพ่อโสธร ในอดีตนั้นได้ลอยน้ำมาในแม่น้ำบางปะกงมาผุดขึ้นที่บริเวณทำน้ำวัดโสธร กล่าวกันว่า ประชาชนจำนวนมากทำการฉุดลากขึ้นไม่สำเร็จ แต่ได้มีอาจารย์ผู้หนึ่งมีความรู้ทางไสยศาสตร์ทำพิธีตั้งศาลเพียงตา บวงสรวง แล้วเอาด้ายสายสิญจน์คล้องกับพระหัตถ์หลวงพ่อโสธรอยู่เชิญขึ้นมาบนฝั่ง นำไปประดิษฐานในวิหารสำเร็จตามความประสงค์ หลวงพ่อโสธร เป็นพระพุทธรูปเสริมด้วยปูนปางสมาธิเพชร หน้าตักกว้าง 69 1/2 นิ้ว สูง 74 นิ้ว ฟูต ประดิษฐานอยู่ภายใต้เศวตฉัตร หน้าพระประธานท่ามกลางหมู่พระสาวกในพระอุโบสถวัดโสธร ต่อมาวัดไผ่ตัน ได้ศรัทธาสร้างพระพุทธรูปหลวงพ่อโสธร (องค์จำลอง) หน้าตักกว้าง 70 นิ้ว สูง 170 นิ้ว ขึ้นในปี พ.ศ. 2496 ซึ่งเป็นพระประธานอยู่ในวิหารจตุรมุข เพื่อให้ประชาชนได้มากราบไหว้สักการะขอพรหลวงพ่อโสธร เมื่อขอพรแล้วได้สมปรารถนาก็เกิดศรัทธาเพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาภูมิพัฒน์ คำมี (2564) พบว่า หลวงพ่อโสธรเป็นพระศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคู่เมือง ฉะเชิงเทรามาเกินกว่า 250 ปี ประดิษฐานที่วัดโสธรวรารามวรวิหาร ประชาชนมีความศรัทธาต่อหลวงพ่อโสธรใน 4 สถานะ คือ 1) องค์แทน

พระพุทธเจ้า 2) พ่อที่ดูแลรักษาลูกหลาน 3) ที่พึ่งทางใจ 4) พระคู่บ้านคู่เมืองจังหวัดฉะเชิงเทรา โดยส่วนใหญ่จะศรัทธาในฐานะที่เป็นพ่อที่ดูแลรักษาลูกหลาน ประชาชนนิยมขอพรกับหลวงพ่อโสธรในเรื่องการศึกษา สุขภาพ และหน้าที่การงาน

วิเคราะห์ศรัทธาของประชาชนต่อหลวงพ่อโสธรของวัดไผ่ตัน ประชาชนที่มาสักการะขอพรหลวงพ่อโสธร เพราะมีความศรัทธาเป็นพื้นฐานอยู่แล้วในเบื้องต้น เมื่อขอพรแล้วได้สมปรารถนาก็เกิดศรัทธาเพิ่มขึ้น สำหรับความศรัทธาที่ดี และอิทธิปาฏิหาริย์ของหลวงพ่อโสธรแห่งวัดไผ่ตัน ที่ขึ้นชื่อเรื่องความศรัทธาดีในหลายด้านนั้น ผู้ที่มากราบไหว้สักการะตั้งความปรารถนาในเรื่อง การขอพรและตั้งความปรารถนาที่ตนมากราบไหว้ ในเรื่องความสำเร็จ ความเจริญในหน้าที่การงาน โชคลาภ การเงิน สุขภาพ ความรัก ขอบุตร และเรื่องความปลอดภัยในชีวิตของตน และครอบครัว ซึ่งเป็นที่ประจักษ์แก่ผู้ที่มีความศรัทธา และทำให้มีประชาชนจำนวนมากต่างหลั่งไหลเข้ามากราบไหว้ สักการะ และขอพรมาจากหลวงพ่อโสธรแห่งวัดไผ่ตัน บุคคลที่มาขอพรสำเร็จนั้นมีไม่เพราะพรจากหลวงพ่อโสธรเพียงอย่างเดียว แต่เป็นเพราะการลงมือทำด้วยตนเอง จึงเป็นปัจจัยอำนวยการให้พรที่ขอไว้นั้นสำเร็จได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาพุทธกร สัจจรัตนพงศ์ (2547) ได้ศึกษาเรื่อง “ศึกษาวิเคราะห์ศรัทธาในพระพุทธศาสนา” พบว่า ความหมายของศรัทธาในพระพุทธศาสนา คือ ความเชื่อที่มีอิสระไม่ติดอยู่ในกรอบใด ๆ เชื้อสิ่งทีควรเชื่อโดยมุ่งตรงต่อความเป็นจริง และต้องมีลักษณะที่ ประกอบด้วยปัญญา และเหตุผลมีบ่อเกิดได้ 4 ลักษณะ คือ ประมาณ 4 การสดับจากภายนอกการคิด ตรัสรองด้วยใจและการฝึกฝนปฏิบัติจนเกิดผล มีหน้าที่ทำลายความไม่เชื่อ และความสงสัยลังเลใจ เป็นปัจจัยให้เกิดปกติสุข สติ สมาธิ และปัญญา มีความสำคัญ คือ การรวมกลุ่ม การเกิดพลัง เกิดความ กล้าหาญ เป็นที่พึ่งที่อาศัย ทำให้เกิดความเจริญ เป็นเครื่องเจริญอย่างอริยชน และในที่สุดยังเป็นเหตุ ปัจจัยทำให้พ้นทุกข์ได้แนวความคิดความเชื่อ สะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตของพุทธศาสนิกชน ทุกยุคทุกสมัยจนปัจจุบันว่า มีความคิดความเชื่อในการดำเนินชีวิตประจำวัน จนกลายมาเป็นภูมิปัญญา และประเพณีวัฒนธรรมสืบต่อมาจนถึงคนรุ่นใหม่ และสอดคล้องกับ วสิน อินทสระ (2554) ได้อธิบายว่า ศรัทธาที่ถูกต้องจะต้องเป็นศรัทธาในพระรัตนตรัย หรือในคุณของพระรัตนตรัยอย่างไม่หวั่นไหว หรือเป็นศรัทธาที่ประกอบด้วยปัญญาจึงจะเป็นศรัทธาที่ถูกต้อง ศรัทธาในพระพุทธศาสนานั้น พระพุทธเจ้าทรงตรัสสอนให้เชื่อเรื่องกรรมและผลของกรรม เชื่อว่าสัตว์มีกรรมเป็นของ ๆ ตน และเชื่อในพระปัญญาตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า ว่าเป็นศรัทธาที่ประกอบด้วยปัญญา ให้ใช้สติพิจารณาด้วยเหตุและผล ไม่ถ้อยมงคลตื่นข่าว พระองค์สอนว่า ความสุขและความทุกข์ของมนุษย์นั้น ขึ้นอยู่กับกรรม คือ การกระทำ ไม่มีใครเป็นผู้บันดาลให้เกิดขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1) ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้ เมื่อมาสักการะขอพรหลวงพ่อโสธรของวัดไผ่ตัน ได้นำหลักธรรมในเรื่องของศรัทธา ในเรื่องของการมีสติปัญญา และเรื่องของการบาปบุญ คุณโทษ เพื่อเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวในการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

2) ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป ศึกษาต้นกำเนิดและพัฒนาก่อสร้างพระพุทธรูป “หลวงพ่อโสธร” ในยุคพุทธกาล ศึกษาการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในชุมชนวัดไผ่ตัน กรุงเทพมหานคร ศึกษาเปรียบเทียบศรัทธาของผู้สูงอายุกับวัยรุ่นที่มีต่อหลวงพ่อโสธรของวัดไผ่ตัน

เอกสารอ้างอิง

- พระชัยพร จันทวงศ์. (2554). *ศึกษาศรัทธาในการปฏิบัติวิปัสสนาภาวนา ตามแนวสติปัฏฐาน 4*. (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาภูมิพัฒน์ คำมี. (2564). การเสริมสร้างพลังศรัทธาสู่ปัญญา: กรณีศึกษาหลวงพ่อโสธร จังหวัดฉะเชิงเทรา. *วารสาร มหาจุฬาราชการ*, 8(2), 68-83.
- พระมหาพุทธกร สัจจรัตนพงศ์. (2547). *ศึกษาวิเคราะห์ศรัทธาในพระพุทธศาสนา* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต).
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วศิน อินทสระ. (2554). *ศรัทธากับปัญญา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ธรรมดา.
- สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตโต). (2564). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม*. (พิมพ์ครั้งที่ 41). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แพรวแอนดิโฮม.
- Phra Naw Leang Tejanya. (2556). *การศึกษาเปรียบเทียบหลักศรัทธาในพระพุทธศาสนาเถรวาทกับศาสนาเซน* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- Damnoen, P. S., Siri, P., Supattho, P. S., & Kaewwilai, K. (2021). The Development of Student Characteristics in According to the Nawaluk Framework of the Buddhist integration of Buddhapanya Sri Thawarawadee Buddhist College. *Asia Pacific Journal of Religions and Cultures*, 5(2), 126–135.